

1986-05-05

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I NORRBOTTENS LÄN
BD 50 STORA SJÖFALLETS NATIONALPARK, GÄLLIVARE OCH JOKKMOKKS KOMMUN

<u>Karta:</u> 28H 28I	<u>Läge:</u>	<u>Area:</u> 138 000 ha
29H 29I		varav ha land
		och ha vatten

Naturgeografisk region:

36a och b, Lapplands högfjällregion.

Landskapsformer: Högfjällsområde.

Terrängformer: Överskjutningsskållor, förkastningar, terrasser, sandur, kursudal, raviner, blockdelta.

Vegetationstyper: Alpin vegetation, lövskog, barrskog, myrvegetation, sjöar och vattendrag.

Intresseaspekter (ej rangordnade): Primära E G S
Sekundära B Z O

Urvalskriterier (förutsättningar för områdets naturvärde):

A Nyckellokal för tolkning av deglaciationen. Rikedom på välutvecklade terrängformer skapade under olika skeden i landskapsutvecklingen.

B Huvudsakligen opåverkat område.

C Lokalt förekommer sällsynta naturtyper och hotade arter.

D Lokalt rik flora och fauna.

Nyckelord: Högfjällsområde, terrasser, sandur, förkastning, kursudal, urskog, flora.

Förutsättningar för att områdets naturvärde skall bibehållas:

Karaktären av obrutet fjällområde bevaras.

Planering och säkerställande:

Nationalpark och i huvudsak inom obrutet fjällområde.

Området berör område av riksintresse för friluftsliv nr F 1

och område av riksintresse för kulturminnesvård nr K 34 och K 32

1986-05-05

BD 50

Områdets huvuddrag:

Fjälltrakten kring Stora Sjöfallet är variationsrik med högfjällsmassiv och lågfjällsryggar, flacka högslätter och djupt nedskurna dalar. Området kan sägas bestå av två delar som skiljs åt av det mitt i området belägna regleringsmagasinet Akkajaure. Landskapet i den södra delen domineras av fjället Akka, 2 015 m ö h. Det är ett högaltipet massiv med branta toppar och flera glaciärer. Ett annat högfjäll Kallaktjåkkå, 1 810 m ö h, ligger norr om Akkajaure och dominerar landskapet i denna del av nationalparken. Kallaktjåkkås nordsida vetter mot den smala och djupt nedskurna Teusadalen (se BD 9 Sjaunja).

Riksobjektet innesluter flera intressanta terrängformer. De stora glaci-fluviala terrasserna mellan Akka och Sjnjuftjutis är synnerligen välutbildade. I områdets östra del vid Kierkaumassiven finns två högbördiga objekt i Pietsaure-sandur och Akutjkörså med de stora isälvsavlagringarna framför denna. Området speglar ett dramatiskt och intensivt formskapande skede vid tiden för inlandsisresternas försvinnande.

De stora nivåskillnaderna i parken gör att det förekommer mycket varierande vegetationstyper. Kring Langas och i Vietasdalen växer tallskog, till stor del av urskogskaraktär med mycket gamla träd. På fjällslutningarna längs Akkajaure dominerar fjällbjörkskog. Även i Teusadalen växer björkskog som ställvis är av sällsynt frodig örttyp. Här förekommer bl a landets nordligaste förekomster av nordisk stormhatt (se även BD 9 Sjaunja, Teusadalen). Kalfjällets rishedar är vanligen botaniskt fattiga i nationalparken. Högfjällen upptas av blockmarker.

Den kalkfattiga berggrunden ger upphov till mager vegetation inom stora delar av nationalparken. Rishedarna domineras av vanliga ris som dvärgbjörk, kråkris och blåbär. På några platser är florans rikare. Vid Kierkaumassiven är vegetationen rik med bl a lapsk alpros och fjällsippa. I nationalparken har också den sällsynta fjällvallmon påträffats på ett par platser. Lavfloran kring Stora Sjöfallets vattenfall är intressant.

Djurlivet i Stora Sjöfallet har påverkats negativt av vattenkraftsutbyggnaderna i området. Kungsörn, havsörn och jaktfalk häckar inte längre vid de forna boplatserna. Men fortfarande kan dessa rovfåglar observeras. Under gnagarår påträffas jorduggla, hökuggla eller fjällvråk. Sjöfågel-faunan är tämligen fattig. Småsjöarna på högslätterna t ex vid Kassalako kan dock vara goda sjöfågel- och vadarelokaler. I björkskogen är blåhake, bergfink och lövsångare vanliga. Algstammen är stark främst i nationalparkens skogsbevuxna dalar. Av rovdjuren förekommer järv, lo och björn regelbundet.

Satihaure-Langasområdet omfattar en fjällrygg som ligger mellan regleringsmagasinet Satihaure och sjön Langas. Områdets terrängformer är värdefulla, bl a finns ett stort antal smältvattenrännor från istiden på fjället Juobmojåkka. Vid Juovvapåkvarati områdets östra del finns en is-

1986-05-05

BD 50

älvskanjon med ett storblockigt delia. Den högst klassade terrängformen är Pärvieliförkastningen, en 12 mil lång förkastningslinje, som här är mycket framträdande.

Området innefattar urskogsobjektet Vietas som utgör en västlig utpostlokal för barrskog i övre Lappland. Skogen består helt av tallskog av torr-frisk ristyp. Den dominerande åldersklassen är ca 200 år men flera yngre och äldre generationer förekommer - den äldsta omkring 500. Inom vissa delar finns rikligt med torrträd och lågor. Högre upp tar fjällbjörkskogen vid och uppe på kalfjället Juobmotjåkka förekommer kalkkrävande vegetation. I området förekommer hotade djurarter som järv och havsörn.

Värdeomdöme:

Riksobjektet innehåller ett flertal högvärdiga objekt bl a, Akkaterrasser-na, Pitsauresandurn, Akutjkårså och Pärvieliförkastningen vilka alla på sitt vis speglar olika skeden i landskapsutvecklingen. Vid Vietas finns en västlig utpostlokal för barrskog i Övre Lappland. Nationalparken domine-ras av relativt fattig vegetation men lokalt (t ex Teusadalen och kalkrika fjäll) är florans mycket rik och innehåller sällsynta arter. Flera hotade djurarter förekommer i området.

Anmärkningar:

Området innefattar två klass I, två klass II och fyra klass III objekt i geomorfologiska fjällkarteringen. Värdekärna 70 och delar av värdekärna 71,72 och 76 ingår i riksobjektet.

Referenser:

Hoppe, G, och Melander, O, 1979: Geomorfologiska kartbladet 28I Stora Sjö-fallet. SNV PM 1207.

Sveriges Nationalparker, SNV 1984.

Fjällplaneringen, SNV 1986.

Andersson, L, Rafstedt, T, von Sydow, U. 1985: Fjällens vegetation. Norr-bottens län. Statens naturvårdsverk.

Statens naturvårdsverk 1981: Faunaområden i fjällregionen. SNV PM 1292.

Löfgren, R (red), 1984: Inventering av urskogsartade områden i fjällregio-nen. SNV PM 1511.